اعتماد
مدرسه
madrese@etemadnewspaper.ir

مشق نخست

مخالفان بی‌اعتماد، طراحان بی‌اطلاع

شهیندخت میان‌دشتی*

فرقی ندارد چه طرحی باشد. به محتوای آن هم خیلی کار ندارند. همین که می‌شنوند طرح جدیدی در دست اقدام است صدای اعتراض‌شان بلند می‌شود و همراه با عصبانیت می‌گویند: باز هم طرح، بازهم بخشنامه و باز هم دستورالعمل.

این واکنش غالب معلمانی است که نسبت به هر طرح یا لایحه از خود نشان می‌دهند هر چند عده‌ای از آنان که اهل تامل هستند ابتدا به جست‌وجوی محتوای آن می‌گردند اما خیلی تفاوت ندارد آنها هم اغلب می‌خواهند دلایلی برای مخالفت پیدا کنند.

ریشه این نوع مخالفت‌ها در بی‌اعتمادی است چراکه حتی طرح‌های خوب هم آنقدر بد اجرا شده است که دیگر با شنیدن خبر یک طرح جدید و به دلیل همین ریشه تجربی و تاریخی مخالفت‌ها شروع می‌شود.

طراحان هم که بیشتر در حوزه ستادی و به دور از واقعیت‌های حرفه و زندگی معلمی به طراحی و تدوین می‌پردازند متهم به بی‌اطلاعی از این واقعیت‌ها هستند، هرچند بیشتر آنها در کارنامه خود سابقه معلمی دارند اما سال‌ها است که از این دنیا فاصله گرفته‌اند و از دور و از طریق رسانه‌ها یا گزارش‌های اداری اطلاعات خود را دریافت می‌کنند.

این سکه با یک روی بی‌اعتمادی و روی دیگر که بی‌اطلاعی است چرخه معیوبی را در فرآیند تدوین و اجرا ایجاد کرده است؛ چرخه‌ای که تدوین را خالی از واقعیت‌های اساسی می‌کند و اجرا را با بی‌انگیزگی مختل می‌سازد.

تردیدی نیست که باید گام نخست را مسوولان و کارشناسان حوزه آموزش و پرورش بردارند و با تعریف یک فرآیند متکی بر مشارکت و اطلاع‌رسانی معلمان از مرحله شکل‌گیری ایده یک طرح افکار عمومی معلمان را با آن درگیر سازند تا خروجی هر طرح مبتنی بر آمادگی و اطلاع و رضایت معلمان صورت پذیرد.

طرح رتبه‌بندی معلمان هم که ابتدا در دولت گذشته و توسط نمایندگان مجلس تدوین شده بود به دلایل مالی و کارشناسی و حقوقی به دولت برگشت داده شد تا در قالب لایحه به مجلس فرستاده شود.

این طرح هم از همان روزهای نخست با واکنش منفی معلمان مواجه شده؛ واکنشی که مانند اکثر واکنش‌ها ریشه در بی‌اعتمادی دارد، بی‌اعتمادی که چندان هم غیرواقعی نیست. این طرح که دو هدف عمده را دنبال می‌کند، در وهله نخست می‌خواهد رقابت درونی میان معلمان ایجاد کند و زمینه ارتقای کیفی آموزشی را مهیا سازد، به عبارتی می‌خواهد یک عامل انگیزشی را در حرفه معلمان وارد سازد.

آنچه موجب شده تا طراحان متهم به بی‌اطلاعی از واقعیت‌های موجود در کلاس درس شوند این است که معلمان از اینکه همکاران آنها با مدرک تحصیلی مشابه و سابقه برابر در سایر نهادها و دستگاه‌ها چند برابر آنها دریافتی دارند. لذا به نظر می‌رسد تا این نابرابری برطرف نشود رقابت درون‌سازمانی چندان موثر واقع نخواهد شد.

از طرفی تردیدی نیست که باید میان معلمان تفاوت گذاشته شود و برابر نگریستن آنها اشتباه است اما مساله یا پرسش اساسی این است که پارامترهای این طرح چقدر می‌تواند ارزیابی‌کننده فعالیت واقعی و حرفه‌ای معلم باشد و چقدر در اجرا امکان آن وجود دارد؟

بنابراین در فضای پر از بی‌اعتمادی و در شرایطی که ابهامات فراوان وجود دارد به نظر می‌رسد دولت و مجلس نباید در اجرای این طرح شتاب به خرج دهند و باید ابتدا جامعه معلمان را آماده پذیرش آن کنند سپس به فکر تصویب و اجرای آن باشند.

* مسوول گروه مدرسه «اعتماد»

قلم و سخن معلم

تسهیل در ادامه تحصیل معلمان

کامل حسینی*

هرساله آزمون کارشناسی ارشد توسط سازمان سنجش و دانشگاه آزاد برگزار می‌شود که عده زیادی در این رقابت شرکت می‌کنند که از میان آنها معلمان حضور چشمگیری دارند... و اما این آزمون مساله مهم و سرنوشت‌ساز و یک دغدغه اساسی معلمان را به یاد می‌آورد و آن هم مساله ادامه تحصیل فرهنگیان در مقاطع بالاتر ارشد و دکتراست. بر همگان روشن است که رسیدگی به وضعیت معیشتی و فرهنگی و اجتماعی معلمان امری ضروری است و در این راستا دولت‌ها گاهی سعی می‌کنند که با افزایش حقوق و تسهیلات بیمه و... تا حدودی مشکلات آنها را حل یا کمتر کنند. اما آنچه در این میان کمتر به آن توجه شده است رسیدگی به وضعیت ادامه تحصیل در بعضی مقاطع تحصیلی است. برای مثال ادامه تحصیل از کارشناسی به کارشناسی ارشد از مهم‌ترین این موارد است که تاکنون متاسفانه برای آن چاره و راه‌حل مناسب و منطقی و درخور شأن معلمان و متناسب با شغل آنها در نظر گرفته نشده است. در واقع تسهیلات در نظر گرفتن برای معلمان تنها در افزایش حقوق یا مثلا اعطای بیمه طلایی خلاصه نمی‌شود بلکه مهم‌تر از همه که تجلی تسهیلات بهتر از افزایش حقوق و دیگر تسهیلات است همان آسان کردن و بهتر هموار کردن ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر ارشد و دکتراست. در واقع مصداق عینی بهبودی یکی از مهم‌ترین تسهیلات همان کمک و هموار کردن راه برای تحصیل در مقاطع بالاتر است. در حقیقت تسهیل در این ادامه تحصیل موجب بهبودی وضعیت معیشتی معلمان می‌شود چون معلمان دیگر مجبور نیستند وارد دانشگاه آزاد یا پیام نور شوند تا هزینه زیادی متحمل شوند و همچنین با داشتن مدرک تحصیلی بالاتر افزایش حقوق آنان را رقم می‌زند و از طرفی دیگر تسهیلات ادامه تحصیل سبب بالارفتن سطح علمی معلمان می‌شود البته این به معنای آشفتگی و راحت‌طلبی در پذیرش بی‌قید و شرط معلمان نیست بلکه زمینه بهتر و منطقی‌تر برای دامه تحصیل معلمانی است که به علت سنگین بودن امر تعلیم و تربیت و حساس بودن و خسته شدن اعصاب به سختی و با تحمل مشکلات مادی و کاری قادر به ادامه تحصیل هستند آن هم از طریق پیام نور و آزاد که بار سنگین مادی را بر آنها تحمیل می‌کند. همچنین با توجه به اینکه معلمان در ایام تحصیل مجبور به تدریس هم می‌شوند از این میان چه مشکلات و آسیب‌هایی به امر مهم آموزش دانش‌آموزان و هم به زندگی شخصی وارد می‌شود بماند. در همین راستا نگارنده معتقد است که باید دانشگاه فرهنگیان هرچه زودتر در تحقق امر مهم تسهیلات ادامه تحصیل فرهنگیان گام جدی و مفید به حال بردارد. اما ملاحظاتی مهم در اینجا باید در نظر گرفته شود که اولا از اساتید باتجربه و محقق و... دعوت به عمل آورند جهت تدریس در این دانشگاه تا حداقل در صورت اخذ مدرک ارشد و دکترا با اعتماد به نفس و دانش کافی وارد کلاس شوند.

البته منظور از این رویکرد پز دادن علمی و آکادمی نیست اما قطعا در میزان احترام و توجه و اعتماد دانش‌آموز به معلمان نقش چشمگیری دارد. لازم است متناسب با شغل حساس دبیران آزمونی معتبر جهت گزینش دانشجو برای ادامه تحصیل برگزار شود که با درک شرایط و ارایه تسهیلات بیشتر به معلمان طراحی شود، معلمانی که به علت سختی شرایط روحی و کاری توانایی آماده شدن و رقابت در آزمون را تا حدودی از دست می‌دهند.

ثانیا در صورت امکان، معلمان در سال‌های ادامه تحصیل به صورت نیمه‌وقت (ماموریت نیمه‌وقت) کار کنند نه تمام‌وقت. قبلا اعطای ماموریت تمام‌وقت بود اما این طرح به دلایلی از جمله کمبود بودجه برچیده شد که البته شاید از لحاظ صرفه‌جویی مشکلاتی اندک را حل کرده باشد اما عملا مشکلاتی را هم به وجود آورد و آن هم این بود که معلمان با تحمل سختی‌ها و تلاش فراوان موقع پذیرش در مقاطع بالاتر ارشد و دکترا مجبور می‌شدند که هم تدریس کنند و هم مشغول ادامه تحصیل شوند و همان طور که گفته شد تدریس و آموزش در شرایط سخت ادامه تحصیل ضربه‌های مخربی به مسائل آموزشی و زندگی و امور خصوصی معلمان وارد ساخته است که صدای تخریب و ویرانی را احساس کرده‌ایم و باز احساس خواهیم کرد. اما در اینجا ما برای بازگشت تعادل نیاز داریم که مشکل را طوری طراحی کنیم که هم تا حدودی به کاهش هزینه کمک می‌شود و هم تا حدودی مشکلات ادامه تحصیل معلمان حل می‌شود و امر ادامه تحصیل میسرتر؛ یعنی کسانی که برای ادامه تحصیل در دانشگاه فرهنگیان یا هر دانشگاه دیگر موفق به ادامه تحصیل می‌شوند از یک ماموریت نیمه‌وقت برخوردار شوند. به هر تقدیر نگارنده ادعا ندارد که با چنین اقدامی تمامی مشکلات معلمان حل شده اما توجه به این مسائل می‌تواند بار مشکلات و سختی‌هایی را از دوش معلمان و حتی نظام اجتماعی یک کشور بردارد و در همین راستا تسهیلات به مثابه گامی سرنوشت‌ساز برای معلمان تلقی می‌شود تا با خیال آسوده‌تر بتوانند در راه اعتلای فرهنگی و اجتماعی حرکتی مثبت و سازنده از خود بروز داده باشند.

* لیسانس مطالعات اجتماعی (معلم)

رتبه‌بندی معلمان در پیچ کمیسیون اجتماعی دولت: کمتر از سه هفته به پایان اسفند باقی مانده است اما هنوز لایحه رتبه‌بندی معلمان که وزیر آموزش و پرورش قول داده بود تا پایان سال به مجلس داده خواهد شد در مسیر وزارت آموزش و پرورش و کمیسیون اجتماعی دولت در رفت و آمد است. یک مقام مسوول در وزارت آموزش و پرورش به گروه مدرسه «اعتماد» گفت: ما کار خودمان را انجام دادیم و طرح را نهایی کردیم، حتی سه یا چهار باری که از کمیسیون اجتماعی دولت برگشت خورده بود اصلاحات لازم را انجام دادیم و منتظر هستیم با نهایی شدن در کمیسیون به مجلس ارسال شود

گروه مدرسه «اعتماد» گزارش می‌دهد

فراز و فرود طرح رتبه‌بندی معلمان

نظر خودتان را در مورد این مطلب برایمان پیامک کنید ۳۰۰۰۴۷۵۳

گروه مدرسه | پس از آنکه در اواخر دولت دهم طرح رتبه‌بندی معلمان مغایر قانون تشخیص داده شد و نمایندگان آن را وظیفه دولت دانسته و برای تبدیل شدن به لایحه به دولت ارجاع دادند، این طرح مدتی به دست فراموشی سپرده شد اما وقتی وزیر آموزش و پرورش دولت یازدهم از فرستادن لایحه رتبه‌بندی معلمان تا آخر اسفند سخن به میان آورد، دوباره بحث و بررسی بر سر آن آغاز شد. مسوولان و کارشناسان آموزشی آن را یک راهکاری برای کیفیت بخش آموزشی و ارتقای معیشت معلمان دانسته و معلمان نیز نسبت به مفید بودن آن انتقاد داشتند، حال که سال رو به پایان است و برخی همچنان مدعی هستند این طرح و اجرایی شدن آن یکی از مطالبات معلمان است ما بر آن شدیم تا با مروری بر فراز و نشیب‌های این طرح یا لایحه به بررسی ابعاد آن بپردازیم، اظهارنظرهایی که در رسانه‌های مختلف و مجامع گوناگون در طول یک سال گذشته صورت گرفته در این گزارش آمده و در ابعاد مختلف از نگاه مسوولان، نمایندگان کارشناسان و معلمان به آن پرداخته شده است.

طرح اولیه پیشنهادی نظام رتبه‌بندی

طبق آیین‌نامه‌ای که آموزش و پرورش برای تصویب به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارایه کرده، نحوه تغییر رتبه و نظام رتبه‌بندی معلمان تشریح شد، نظامی که بر اساس آن چهار رتبه «مربی معلم»، «استادیار معلم»، «دانشیار معلم» و «استاد معلم» برای معلمان در نظر گرفته شده است. داشتن حداقل درجه علمی مورد نیاز برای کسب آن رتبه، تجربه خدمت مورد نیاز، کسب امتیازات لازم از جداول فعالیت‌ها، کسب امتیاز لازم در ارزشیابی‌های ملی برای رتبه‌بندی تعریف شده و ارایه مقالات و تالیفات علمی مناسب در زمینه موضوعات آموزش و پرورش و پیشرفت تربیتی و تحصیلی دانش‌آموزان، در ارزشیابی فعالیت‌های معلمان در کانون توجه قرار می‌گیرد. در این طرح پیشنهادی چهار رتبه برای معلمان در نظر گرفته شده که برای هریک از این عناوین شرایطی تعریف شده است.

رتبه مربی معلم: برای این رتبه، حداقل مدرک تحصیلی کارشناس (لیسانس) با پنج سال تجربه، دارا بودن کارت صلاحیت حرفه‌ای تدریس در زمینه مربوط، طی دوره آموزشی ضمن خدمت در علوم تربیتی، متناسب با تحولات علمی روز، به میزان مورد نیاز، طی دوره آموزشی ضمن خدمت، در زمینه تخصصی ورشته تحصیلی متناسب با تحولات علمی روز به میزان مورد نیاز، داشتن حداقل امتیازات لازم از دو ارزشیابی فعالیت‌های چهارگانه مشروط بر آنکه فاصله دو ارزشیابی بیش از ۲ سال نباشد، داشتن حداقل امتیازات لازم از شرکت در دوره‌های آموزش ضمن خدمت، مطابق ضوابط مربوط، موفقیت در آزمون شایستگی تخصصی مربی معلم از جمله شرایط تعریف‌شده پیشنهادی است.

رتبه استادیار معلم: معلمان با مدرک کارشناسی (لیسانس) با ۱۵ سال تجربه باشند یا دارای کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) با ۱۲ سال تجربه و همچنین دارندگان مدرک دکترا با شش سال تجربه در این رتبه قرار می‌گیرند. علاوه بر این شرایط، دارا بودن کارت صلاحیت حرفه‌ای تدریس، در زمینه مربوط به رتبه مربی معلم، داشتن امتیازات لازم در دو ارزشیابی عملکرد سالانه، مشروط بر آنکه فاصله دو ارزشیابی بیش از دو سال نباشد و در آخرین ارزشیابی امتیازات لازم را کسب کرده باشد، داشتن امتیازات لازم از شرکت در دوره‌های آموزش ضمن خدمت و طی دوره آموزش ضمن خدمت ویژه این رتبه، علاوه بر آموزش‌های ضمن خدمت مرتبط با رتبه مربی معلم، برخی دیگر از شرایط این گروه است. ارایه حداقل دو مقاله علمی که هیات‌های مربوط ارزشیابی کرده باشند، دارا بودن رتبه مربی معلم برای دارندگان درجه لیسانس و فوق لیسانس و موفقیت در آزمون ملی تشخیص شایستگی تخصصی از دیگر شرایطی است که برای رتبه استادیار معلم تعریف شده است. گفتنی است، دارندگان مدارک تحصیلی (کارشناسی) لیسانس و (کارشناسی ارشد) فوق لیسانس و دکترا که در سه ارزشیابی عملکرد متوالی (منتهی به زمان درخواست رتبه استادیار معلم) امتیازات مربوط را که وزارت تعیین می‌کند کسب کرده باشند، می‌توانند با یک سال سابقه خدمت کمتر درخواست رتبه استادیار معلم کنند.

رتبه دانشیار معلم: برای این گروه از فرهنگیان نیز دارا بودن کارشناسی (لیسانس) با ۲۲ سال تجربه، کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) با ۱۸ سال تجربه، دکترا با ۱۴ سال تجربه پیشنهاد شده است و دارا بودن کارت صلاحیت حرفه‌ای تدریس در زمینه مربوط به رتبه استادیار معلم، داشتن امتیازات تعیین شده از شرکت در دوره‌های آموزش ضمن خدمت رتبه‌های قبل و طی دوره آموزش ضمن خدمت ویژه این رتبه، داشتن امتیازات تعیین شده از سه ارزشیابی عملکرد در رتبه استادیار معلم، مشروط بر آنکه آخرین ارزشیابی فرد از درصد مجموع امتیازات کمتر نباشد نیز مدنظر قرار گرفته است.

همچنین ارایه حداقل دو مقاله علمی ارزشیابی شده در زمینه دروس مورد تدریس، ارایه حداقل یک پژوهش علمی در زمینه تخصصی یا مسائل آموزش و پرورش، تالیف حداقل یک کتاب در زمینه دروس مورد تدریس که گروه تخصصی آن را پذیرفته باشند، موفقیت در آزمون ملی شایستگی تخصصی رتبه دانشیار معلم و اخذ امتیازات لازم از شرکت در دوره‌های آموزش ضمن خدمت رتبه‌های قبل نیز از شرایط دیگر کسب رتبه دانشیار معلم است. دارندگان مدارک تحصیلی لیسانس و فوق لیسانس و دکترا، مشروط به داشتن امتیازات تعیین شده، در سه ارزشیابی عملکرد متوالی (منتهی به زمان درخواست رتبه دانشیار معلم) می‌توانند به ترتیب با یک سال تجربه کمتر درخواست رتبه دانشیار معلم کنند.

رتبه استاد معلم: برای رتبه استاد معلم نیز داشتن مدرک کارشناسی ارشد با ۲۴ سال تجربه و دکترا با ۲۰ سال تجربه پیشنهاد شده، ضمن آنکه دارا بودن کارت صلاحیت حرفه‌ای تدریس در رتبه دانشیار معلم، داشتن امتیازات لازم از سه ارزشیابی متوالی (منتهی به زمان درخواست در رتبه استاد معلم)، دارا بودن حداقل دو مقاله علمی ارزشیابی شده پس از کسب رتبه دانشیار معلم در زمینه مربوط، دارا بودن حداقل یک پژوهش علمی تربیتی در زمینه تخصصی یا مسائل آموزش و پرورش، تالیف حداقل سه جلد کتاب علمی در زمینه مربوطه که گروه تخصصی آن را پذیرفته باشد، موفقیت در آزمون ملی شایستگی تخصصی رتبه استاد معلم و دارا بودن رتبه دانشیار معلم از دیگر شرایط تعریف شده برای کسب این رتبه است. گفتنی است، معلمان خلاق و نوآور و نخبه با مدرک لیسانس و با ۲۵ سال تجربه و داشتن شرایط فوق، مشمول این رتبه مزبور می‌شوند. لازم به ذکر است ورود به طرح با رتبه «مربی معلم» آغاز می‌شود و کسب رتبه‌های بعدی، مستلزم توقف در رتبه قبلی است، لذا تنها دارندگان مدرک تحصیلی دکترا می‌توانند به شرط داشتن شرایط با رتبه استادیار معلم وارد این طرح شوند. بر اساس طراحی سازوکاری که به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش می‌رسد، وزارت آموزش و پرورش می‌تواند بخشی از ساعات موظف معلمان بالاتر از مربی را به مسوولیت‌ها و وظایف پژوهشی و مطالعاتی اختصاص دهد. همچنین معلمان با مدرک کاردانی و داشتن ۱۲ سال تجربه و شرایط اخذ رتبه مربی معلم مشمول اخذ رتبه مزبور می‌شوند و با داشتن ۲۴ سال تجربه و شرایط اخذ رتبه استادیار معلم مشمول آن رتبه می‌شوند. ضمن آنکه وزارت مجاز است علاوه بر شرایط مزبور، شرایط دیگری را برای این قبیل معلمان اضافه کند ضمنا معلمان خلاق، نوآور و نخبه با دو سال تجربه کمتر، در شمول رتبه‌بندی قرار می‌گیرند. براساس طرح پیشنهادی نظام رتبه بندی، جذب معلمان مورد نیاز وزارت، بر اساس آیین‌نامه جذب و گزینش نیروی انسانی خواهد بود که به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌رسد و آموزش و پرورش می‌تواند در جهت توسعه مجتمع‌های آموزشی و پرورشی، امتیازات خاصی در اجرای رتبه‌بندی برای مدیران و معاونان این قبیل واحدها اعمال کند.

دیدگاه یک نماینده مخالف طرح

محسن علیمردانی، نماینده مردم زنجان در مجلس: معلمان زحمات زیادی می‌کشند و وقت کمی حتی برای مطالعه شیوه تدریس دارند اما ما به این موضوعات توجه نداریم و داریم قانونی را تصویب می‌کنیم که سبب تنش و اختلاف بین معلمان می‌شود همچنین با این اقدام آموزش بدون پرورش و مسائل تربیتی را رواج می‌دهیم. به جای این اقدامات باید نظام هماهنگ پرداخت حقوق را مورد توجه قرار دهیم چرا که دیگر وقتش رسیده که به جای وعده دادن حقوق معلمان را به سقف حقوق کارمندان دولت برسانیم.

رتبه‌بندی معلمان از دیدگاه مسوولان

فانی، وزیر آموزش و پرورش گفت: در خصوص ایجاد انگیزه برای معلمان کشور، برنامه رتبه‌بندی معلمان اجرایی خواهد شد تا با ایجاد رقابت سالم بین معلمان برای آنها انگیزه ایجاد کنیم.

دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش هم می‌گوید: رتبه‌بندی معلمان سبب ایجاد انگیزه و رقابت مثبت بین معلمان خواهد شد، ضمن آنکه با اجرای این طرح نه تنها پویایی و سیستم جذب و نگه‌داشت معلمان تغییر خواهد کرد، بلکه این امر به توانمندسازی معلمان نیز منجر خواهد شد.

نایب‌رییس کمیسیون آموزش مجلس: دولت به راحتی می‌تواند از سال تحصیلی آینده این طرح را اجرا کند تا بر اساس مهارت و شاخصه‌های برخورداری معلمان از دانش و فنون روز، دریافتی‌های معلمان نیز ارتقا یابد.

حجت‌الاسلام علیرضا سلیمی نماینده مردم محلات در مجلس: این طرح سبب افزایش بهره‌وری می‌شود و افزایش بهره‌وری ارتقای کیفیت و رقابت سازنده را به همراه خواهد داد.

مدیر کل آموزش و پرورش استان زنجان روند افزایش حقوق معلمان بعد از اجرای این طرح را براساس رتبه آنان در این طرح دانست و گفت: آموزش و پرورش در نظر دارد تا در سیاست‌های جدید با ساماندهی بهینه نیروی انسانی، از این ظرفیت به‌خوبی و بهترین شکل استفاده کرده و با تاثیرگذاری مثبت بر روند آموزشی و تربیتی بتواند در پیشبرد اهداف کلی نظام تعلیم و تربیت کمک شایانی کند.

رتبه‌بندی معلمان از دریچه نگاه کارشناسان

رضا کیانی، استاد دانشگاه تربیت مدرس در خصوص چشم‌اندازهای ارزشیابی و رتبه‌بندی معلمان در مدارس ایران و نقش دانشگاه فرهنگیان گفت: براساس اسناد بالادستی دولت موظف است نظام رتبه‌بندی را دنبال کند و دولت، مجلس و شورای عالی انقلاب فرهنگی براساس آزمون ادواری و ارزشیابی معلمان را سنجش کنند. وی ادامه داد: در تحقیقاتی که انجام شده است معلمان در زمینه رتبه‌بندی گفته‌اند این کار باعث افزایش انگیزه، اثربخشی بیشتر آموزش و پرورش، ساماندهی نظام پرداخت در آموزش و پرورش و موارد دیگر شده و آنها نگرانی‌هایی مثل عدم وجود چشم‌انداز روشن، توفیق در شناسایی طرح به معلمان، آزمون محور بودن طرح، کارهای منفی و اجتماعی و تبعیض بین معلمان را نام برده‌اند.

علیرضا کیامنش، استاد دانشگاه خوارزمی گفت: آنچه مهم است تجربه معلمانی است که در کلاس گچ خورده‌اند و این معلمان پولی و کنکوری نیستند اگر شناسایی شوند می‌توان از تجارب آنها به خوبی استفاده کرد.

محمدرضا گرامی، پژوهشگر معلم و آموزشی معتقد است: اگر نظام ارزشیابی سلیقه‌ای نباشد و پس از ساماندهی توسط یکی از معلمان از بین چند معلم ارزشیابی شود کار دقیقی انجام می‌شود.

مهدی بهلولی، کارشناس مسائل آموزش و پرورش و کنشگر صنفی: آموزگاران در این طرح به چهار دسته مربی معلم، استادیار معلم، دانشیار معلم، استاد معلم دسته‌بندی می‌شوند. پایه این دسته‌بندی، مدرک تحصیلی، پیشینه کار، میزان کلاس‌های ضمن خدمت، قبولی در آزمون‌های تخصصی ادواری (دوتا سه بار در سال)، انجام پژوهش فرهنگی، آموزشی، و یک سری شاخص‌های دیگر است. شاید یکی از شاخص‌های بحث‌برانگیز، همان آزمون‌های تخصصی ادواری باشد که کاربه دستان آموزشی هم از آن کمتر سخن می‌گویند. البته با انجام این طرح، پیش‌بینی شده که حقوق و مزایای فرهنگیان افزایش یابد و برای تامین بودجه این افزایش، بالا بردن شمار دانش‌آموزان کلاس در برخی مناطق کشور، کم کردن شمار مدرسه‌ها، کلاس‌ها، آموزگاران و عوامل اجرایی مدرسه‌ها درنظر گرفته شده است. شاید بتوان گفت که هسته بنیادی این طرح «استقرار نظام پرداخت‌ها بر اساس تخصص، شایستگی‌ها و عملکرد رقابتی» در آموزش و پرورش و به ویژه آموزگاران باشد. یعنی با اجرای این برنامه، میزان دستمزد آموزگاران، در فرآیندی رقابتی و بر پایه کارنامه کاری و شایستگی تخصصی‌شان پرداخت می‌شود. روشن است که چنین برنامه‌ای همانند روندی است که در دانشگاه‌ها می‌گذرد و استادان دانشگاه بر اساس برخی شاخص‌ها، رتبه‌بندی می‌شوند و حقوق دریافت می‌کنند آیا در آموزش عالی به چنین پیامدی انجامیده است که هم‌اکنون بخواهد در آموزش و پرورش بینجامد؟ با نگاهی به وضعیت تولید علم در کشور و وضعیت علمی دانشگاه‌ها، چنین می‌نماید که نمی‌توان پاسخی امیدوارکننده به این پرسش داد. پرسش بنیادین، پرسش از فلسفه‌ای است که بهبود آموزش را در پدید آوردن رقابت در میان آموزشگران و ارایه پاداش به آنها می‌داند. این برنامه را می‌توان از زاویه‌های گوناگون نظری و تجربی نقد کرد و درباره‌اش به گفت‌وگو نشست. اما به کوتاهی بگوییم که این برنامه و برنامه‌هایی از این دست، بر بنیاد اندیشه رفتار گرایی استوارند. هنگامی که به روشنی از «استقرار نظام پرداخت‌ها بر اساس تخصص، شایستگی‌ها، و عملکرد رقابتی» سخن به میان می‌آید، نخستین نظریه - یا به زبان شماری از منتقدان - که به ذهن می‌رسد، رفتارگرایی است. در نقد رفتارگرایی اما، بسیار گفته و نوشته شده است. برای نمونه ادوارز دمینگ، نظریه پرداز امریکایی سرشناس مدیریت بر پایه همکاری همه کارکنان، در خرده‌گیری از بسیاری از سیستم‌های کنونی و نوع مدیریت آنها می‌گوید: «نیرومندترین مانع برای کیفیت و بهره‌وری در دنیای غرب، سیستم ارزیابی شایستگی‌ها و پاداش دادن‌هاست. این شیوه، عملکرد کوتاه‌مدت را تقویت می‌کند، برنامه‌ریزی بلندمدت و کارگروهی را از بین می‌برد، ترس و رقابت را پرورش می‌دهد... باید دانست که حقوق و دستمزد ایجاد انگیزه نمی‌کند.» باری، هدف من از این نوشته، به هیچ رو، مخالفت با افزایش حقوق فرهنگیان نیست. سخن بر سر این است که حقوق حقه فرهنگیان را به عنوان پاداش به آنها ندهیم- گرچه هنوز روشن نیست که با این طرح به درستی داده شود یا نه.

رتبه‌بندی در نگاه معلمان

آرزو آقایی: باسلام لطفا بگذارید معلمان در کلاس درس‌شان را بدهند مگر بانوشتن مقاله وپژوهش معلم بهتر درس می‌دهد؟ معلمان استرس شدید دارند یک نظرسنجی لازم است.

محمود رفیعی: بنده یک معلم هستم که مدرک ارشدم رو گرفتم و دو تا مقاله خارج چاپ کردم دو میلیون تومان برام خرج برداشت فقط ۳۰ هزار تومن به حقوقم اضافه کردن بنده در دکترا هم مجاز شدم اما نرفتم چون چه فایده‌ای داره وقتی حقوق معلمانی با مدرک دیپلم از من بیشتره و تازه با افزایش درصدی حقوق‌ها این فاصله هر سال بیشتر وبیشتر می‌شه!

یک معلم ابتدایی: این طرح بسیار کلی و مبهم است تکلیف مدیران مدارس و نیروهای اداری در آن مشخص نشده است چاپ کتاب و مقاله بودجه مالی می‌خواهد که ما نداریم چون طرح بار مالی دارد مجلس تصویب نمی‌کند.

دبیری با سابقه ۲۰ سال خدمت: من با رتبه زیر ۵۰۰ معلمی رو انتخاب کردم و روزگاری افتخار می‌کردم اما الان خجالت می‌کشم از معلم بودنم. شما بگید با حقوق ۹۰۰ تومانی من چکار کنم؟ (یک معلم باسابقه خدمت در مناطق محروم: با رتبه‌بندی و افزایش بهره‌وری معلمان فقط در کلاس درس معلم قابل تشخیص است، رفتن به کلاس ضمن خدمت یا نوشتن مقاله و... هیچ‌وقت ملاک ارزشیابی یا رتبه‌بندی نمی‌تواند باشد. برای اینکه ببینید معلمی بهره‌وری دارد یا نه شاگردانش و مهارت‌های شاگردانش را ببینید، نه مدارک و کاغذهایی را که جمع‌آوری کرده!

نقد و نظر

رتبه‌بندی معلمان از طراحی تا اجرا

سعید شهسوارزاده*

لایحه رتبه‌بندی معلمان که تاریخ «۱۳۹۲/۴/۲» در هیات وزیران به تصویب رسیده بود و به مجلس شورای اسلامی ارایه شده بود مجلس آن را به هیات دولت عودت داد تا اشکالات آن برطرف شود.

و کلای ملت پس از استماع سخنان موافقان و مخالفان طرح مذکور، در نهایت کلیات آن را با ۹۹ رای موافق، ۶۱ رای مخالف و ۲۱ رای ممتنع از مجموع ۱۹۹ نماینده حاضر در صحن مجلس رد کردند. در جریان بررسی کلیات طرح مذکور احمد امیرآبادی، نماینده مردم قم در مجلس طی سخنانی به عنوان مخالف اول اخطار قانونی اساسی را براساس اصول ۷۴ و ۷۵ قانون مطرح کرده بود و گفته بود: طرح نظام رتبه‌بندی معلمان مغایر این دو اصل قانون اساسی است چراکه در این طرح دولت مکلف شده لایحه‌ای را به مجلس بدهد در حالی که ارایه لایحه از اختیارات دولت است و مجلس نمی‌تواند دولت را مجبور به این کار کند. متاسفانه منابع بودجه لایحه تامین نشده، لذا مجلس شورای اسلامی هم به همین دلیل لایحه را به دولت عودت کردند. آن هم در شرایط رکود، تورم، نقدینگی بالا، بدهی معوقه بانک‌ها و... تامین این بودجه هر چند ضروری برای دولت امکان پذیر نیست.

یکی از چالش‌های امروز آموزش و پرورش تعداد زیاد معلمان است که حقوق اندک می‌گیرند ولی این حقوق کم (حقوق پرسنل) ۹۸ درصد بودجه آموزش و پرورش را می‌بلعد. (کل بودجه آموزش و پرورش در سال جاری، ۲۱ هزار میلیارد تومان است که نسبت به سال قبل ۲۶ درصد افزایش داشته است که ۹۸ درصد این بودجه فقط برای حقوق پرسنل استفاده می‌شود.) نظام رتبه‌بندی معلمان در ابتدای تیرماه و در آخرین روزهای کاری دولت دهم به تصویب هیات دولت رسیده است. آنچه در دولت در خصوص نظام رتبه‌بندی معلمان مصوب شده در چارچوب قانون مدیریت خدمات کشوری است، اما آموزش و پرورش از مجلس درخواست کرده تا این نظام را به صورت مستقل و خارج از قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب کند.

نظام رتبه‌بندی قصد دارد ۷۰ درصد اعتباراتش را از محل مهندسی نیروی انسانی فراهم آورد. سند تحول شش زیرنظام دارد که رتبه‌بندی یکی از آنهاست تا هر شش زیرنظام آن تدوین نشود و اثرات متقابل آنها نقد نشود. نباید همان طور که شتابزده آن را تدوین کردند، شتابزده هم اجرا کنند.

«طرح رتبه‌بندی معلمان» از سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش در ارتباط با رتبه‌بندی حرفه‌ای معلمان و جذب منابع انسانی انحراف دارد. زیرا اصل مهم (ایجاد زمینه مشارکت ملت) را فراموش کرده است.

سند تحول یک سند بالادستی است. از آنجایی که مراحل تصویب این سند، شتابزده و بدون حضور تشکل‌ها و... طی شده است و نیاز به بازنگری دارد، برخی نمایندگان مجلس شورای اسلامی هم بر این باورند که باید این سند مورد مطالعه و بررسی بیشتر قرار بگیرد.

عمده‌ترین چالش لایحه «رتبه‌بندی معلمان» همان غیبت نهادهای مدنی در مراحل تدوین متن اصلی است، متاسفانه برای تدوین آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها که باید بعدا تهیه شوند هم نیم‌نگاهی هم به تشکل‌ها وجود ندارد. اولا سند ملی آموزش و همین سند رتبه‌بندی معلمان به همراه اصل سند تحول در سطح وسیع و گسترده با حضور معلمان و تشکل‌ها، متخصصان و پژوهشگران و تدوین کنندگان مورد نقد و بررسی قرار گیرد.

ثانیا با کمک معلمان و نهادهای مدنی آنها و متخصصان و پژوهشگران در تدوین و تکمیل چهار زیرنظام دیگر اقدام کنند.

ثالثا سند تحول و شش زیر نظام آن یکجا، با توجه به اثر متقابل در سطح وسیع و گسترده با حضور معلمان و تشکل‌های مدنی، در کنار متخصصان و پژوهشگران و تدوین کنندگان مورد نقد و بررسی قرار گیرد. بهره‌وری از تخصص و دانش و تجربه خیل عظیم فرهنگیان فرهیخته در برنامه‌ریزی و تدوین اسناد بالادستی به عنوان بازخورد اطلاعات مجریان طرح‌ها و برنامه‌ها یک ضرورت بدیهی است. چطور برای رتبه‌بندی پزشکان، مهندسان، وکلا و... نهادهای مدنی مستقل از دولت عمل می‌کنند ولی برای رتبه‌بندی معلمان، با شرح وظایف دستگاه عریض و طویل آموزش و پرورش مواجه می‌شویم. لذا پیشنهاد می‌شود نهاد مدنی مستقل، با قوانین و مقررات روشن و بدون ابهام، مسوولیت رتبه‌بندی معلمان، مراکز آموزشی، مراکز اداری و... را عهده‌دار باشند. با تقویت و به کارگیری نهادهای مدنی و انجمن‌های تخصصی می‌توان، بار اجرایی را از دوش دولت و وزارت آمو